

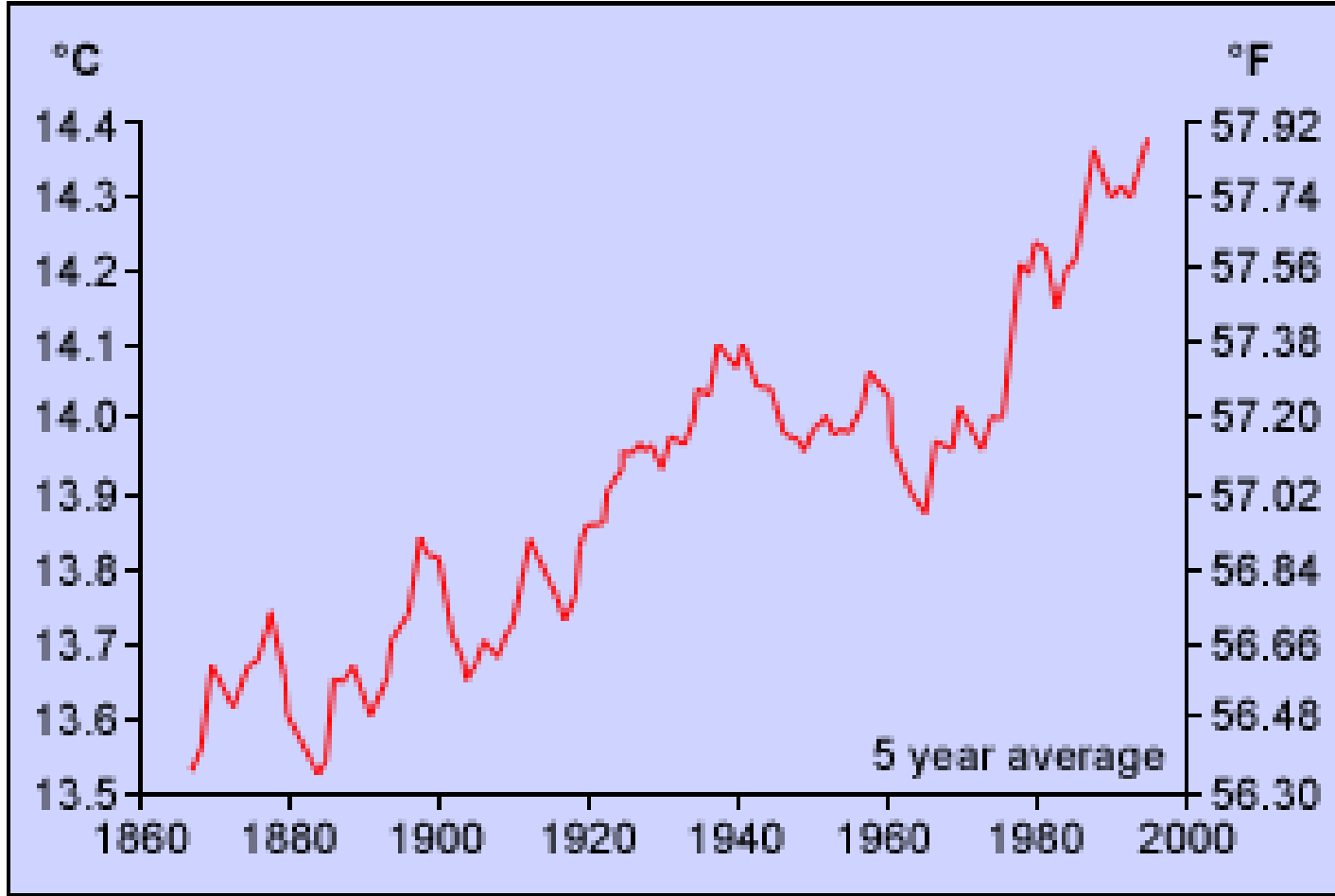

Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türk İş Dünyası için Beklentiler

Doç. Dr. Çiğdem Nas, İktisadi
Kalkınma Vakfı

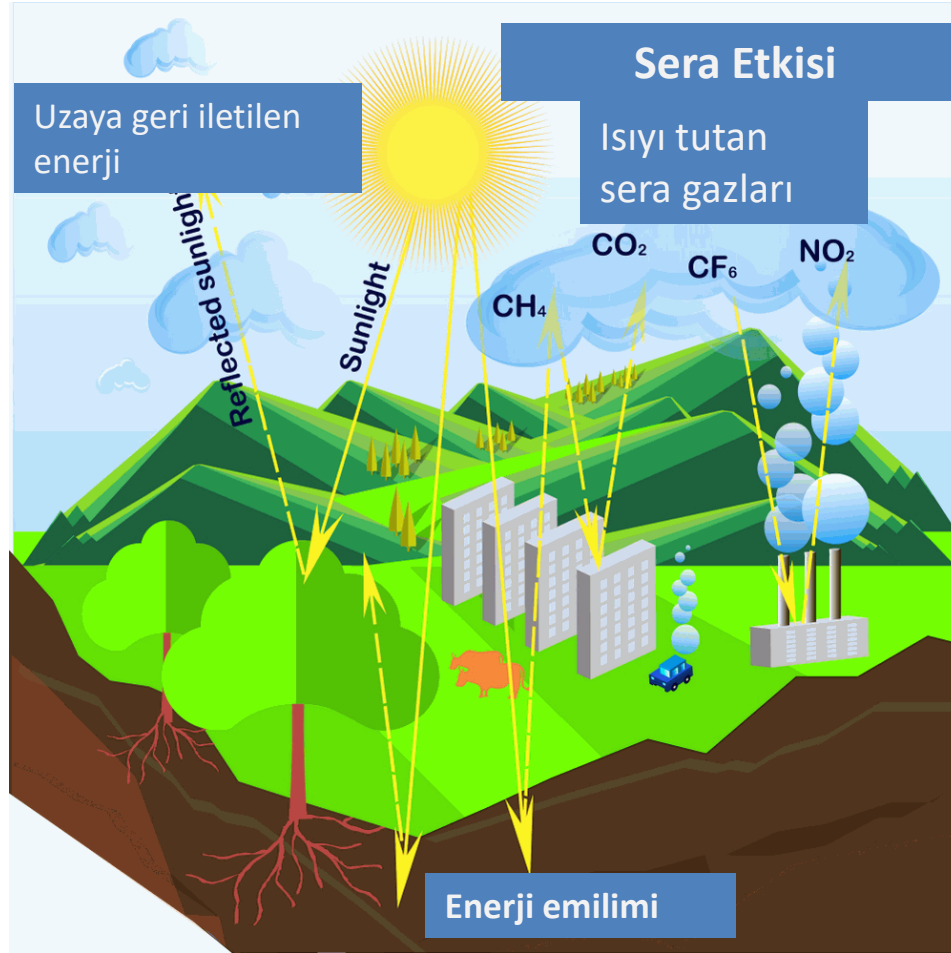
İklim Değişikliği Olgusu

Dünya ortalama sıcaklık artışı

NOAA/UCAR

İklim Değişikliği Olgusu

Dünya Meteoroloji Örgütü Verileri

Paris İklim Anlaşması

- 12.12.2015-BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansında ortaya çıktı.
 - Düşük Karbonlu bir gelecek için ortak eylem ve yatırım
- 04.11.2016 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Onaylamayan ülkeler:
 - Angola, Eritre, İran, Irak, Libya, Güney Sudan, Türkiye, Yemen
 - ABD
 - Onayladı. Ancak 04.11.2019'da 04.11.2020'den itibaren geçerli olacak şekilde çekildiğini açıkladı.

Paris İklim Anlaşması

- Küresel sıcaklık artışını sanayi öncesi döneme göre 2 °C'nin altına indirmek
- Isı artışını 1.5°C derecede tutmak
- Ülkelerin iklim değişikliği ile mücadele kapasitesini artırmak
- Gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere teknoloji ve finans açısından destek olmasını sağlamak

AB'de Sera Gazı Salınımı

- AB Küresel sera gazı salınımının %10'undan sorumlu
- AB'de SGS 1990'dan beri %25 azaldı ve ekonomi %61 büyüdü.
- Yenilenebilir enerjinin toplam enerji kullanımı içindeki payı 2005'te %9'dan 2017'de %17'ye çıktı.
- 2009'da 2050'ye kadar sera gazı emisyonunu %80-95 oranında azaltma hedefini ortaya koydu.

AB Yeşil Mutabakatı

- Avrupa'nın ilk iklim-nötr kıta olma çabası
 - 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarını net olarak sıfırlamak
- Bir Ekonomik Büyüme Stratejisi
 - Ekonomik büyümeyi kaynak kullanımından ayırmak
- AB için yeni bir ortak hedef
 - AB'nin iç bütünlüğünü sağlamak ve kimseyi geride bırakmamak

AB İklim Hedefleri

- AB'nin Paris Anlaşması'nı bütünüyle ve hızla uygulama hedefi
- AB Stratejik Vizyonu 28.11.2018
- «Herkes için Temiz bir Gezegen: Müreffeh, Modern, Rekabetçi ve İklim nötr bir Ekonomi için Uzun vadeli Avrupa Stratejik Vizyonu» (COM/2018/773 final)

AB İklim Hedefleri

1. Sıfır emisyonlu binalar dahil olmak üzere enerji verimliliğinin maksimize edilmesi
2. Avrupa enerji arzını karbonsuzlaştırmak için yenilenebilir kaynaklar ve elektrik kullanımı
3. Temiz, güvenli ve bağlantılı hareketlilik
4. Sera gazı emisyonlarını azaltmak için rekabetçi sanayi ve dögüsel ekonomi

AB İklim Hedefleri

5. Akıllı şebeke altyapısı ve interkonnekte sistemler kurulması

6. Biyo-ekonominin hayata geçirilmesi ve karbon yutakları oluşturulması

7. CO₂ karbon yakalama ve depolama sistemleri ile tutulması

AB Yeşil Mutabakat Yol Haritası

- Döngüsel Ekonomi Eylem Planı
- İklim Yasası
- Yeni Sanayi Stratejisi
- Çiftlikten Çatala Stratejisi
- Biyoçeşitlilik Stratejisi
- Karbon vergisi ve sınırda karbon düzenlemeleri

Finansman

- İklim hedeflerine ulaşılması için 2016-2035 arasında dünya GSYİH'nin %2.5'ine tekabül eden yatırıma ihtiyaç var.
- AB'de yılda 520-575 milyar avro yatırım ihtiyacı bulunuyor. (ek 260 milyar avro)
- Çevre vergisi, karbon vergisi, hidrokarbonlara verilen sübvansiyonların bitirilmesi gibi önlemler

Finansman

- Avrupa Yeşil Mutabakat yatırım planı: 1 Trilyon avro
- Yenilikçilik fonu 2020-30: 1 Milyar avro
- Araştırma geliştirme programları: LIFE, HORIZON, IPA III
- Adil Geçiş Mekanizması: 600 Milyar avro
- InvestEU: 650 Milyar avro

Finansman

- Covid-19 sonrası ekonomik iyileşme için oluşturulan NextGenerationEU paketinin %37'si Yeşil Mutabakat hedeflerine ayrılacak.
- NextGenerationEU'nun %30'u yeşil tahviller ile temin edilecek.
- Hidrojen, bina renovasyonu, Avrupa Bauhaus'u ve 1 milyon şarj noktası gibi projeler desteklenecek.

AB İklim Yasası

- Avrupa Komisyonununun 04.03.2020 tarihli AP ve Konsey Tüzüğü Teklifi (COM/2020/80 final)
- AB üyesi devletler için yasal olarak bağlayıcı bir hedef koyar: 2050 yılında net sıfır sera gazı salınımına ulaşmak.
- AB kurumları ve Üye devletlere AB ve ulusal düzeyde gerekli önlemleri alma zorunluluğu getirir.
- İlerlemeyi denetlemek (5 yılda bir gözden geçirme) ve geri dönüşü önlemek için bir sistem oluşturur.
 - Ulusal Enerji ve İklim Planları, Avrupa Çevre Ajansı'nın raporları

2030 hedefi

- 2030 yılına kadar sera gazı salınımlarını 1990 düzeyine kıyasla en az %55 azaltmak.
- Komisyon Haziran 2021'de 2030 hedeflerine ulaşılmasını sağlamak için tüm politika araçlarını gözden geçirecek ve güncelleyecek.
- Komisyon eylemleri iklim nötralite hedefi ile uyuşmayan üye devletlere tavsiyelerde bulunabilecek ve Üye Devletlerin bu tavsiyeleri dikkate alması gerekecek.
- Üye devletlerin iklim değişikliğinin etkilerine karşı direnci artırmak için uyum sağlama stratejileri uygulamaları istenecek.

AB Konseyinin Yaklaşımı

- 2019-2024 stratejik programında iklim nötr olma hedefi
- 12.12.2019'da 2050 hedeflerine destek verdi
- Dönüşümün özel ve kamu yatırımları ile olabileceği ve kolaylaştırıcı bir çerçevenin oluşturulması gereği
- Rekabet gücü ve eşit rekabet koşullarının sağlanması gereği

AB Emisyon Ticareti Sistemi

- Dünyanın en büyük karbon piyasası (2005)
- AB Üyesi Devletler, İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç'i kapsıyor
- 11 bin ağır enerji kullanımı olan tesisler (enerji santrali, sanayi tesisi) ve havayolları için salınımı sınırlıyor.
- AB'nin sera gazı emisyonlarınınin %45'i bu sisteme dahildir.
- Sınırlama ve ticaret sistemi, emisyon izni
- 2030'da ETS dahilindeki sektörlerden salınımlar 2005 düzeyine göre % 43 azalacak.

ETS Sistemi

- Aşağıdaki sektörlerde doğru bir şekilde ölçülebilen, raporlanan ve teyit edilen emisyonları içeriyor. Bu sektörlerdeki tesislerin katılımı zorunludur.
- **Karbon dioksit (CO₂)**
 - Enerji ve ısı üretimi
 - Enerji yoğun sanayiler (petrol rafinerileri, çelik, demir, alüminyum, metaller, çimento, kireç, cam, seramik, kağıt ve kağıt hamuru, karton, asit ve organik kimyasallar)
 - Ticari havacılık
- **Nitröz oksit (N₂O)** nitrik, adipik, gliksilik asit
- **Perflorokarbon (PFCs)** alüminyum üretimi

Enerji Kullanımı

- Fosil yakıtlardan temiz enerjiye geçilmesi
- 2030'a kadar enerji miksinde yenilenebilir kaynakların oranını %32'ye çıkarmak
- Yenilenebilir enerjiden üretilen elektriğin oranı 2030'da %50'ye çıkarılacak
- Üye devletler tarafından ulusal enerji ve iklim planları hazırlanacak
- 11 AB üyesi devletin 31 bölgesinde kömür çıkarılıyor. 2019'da enerjinin %18'i kömürden sağlandı.
- Turba kömürü ve kaya petrolü de kullanılıyor
- Adil Geçiş Mekanizması ile bu enerji kaynaklarını üreten bölgeler ve bu sektörlerde çalışan kişilerin desteklenmesi sağlanacak.

Sanayi Politikası

- Sanayi AB Ekonomisinin %20'sini oluşturuyor.
- 35 milyon kişi istihdam ediyor.
- Mal ticaretinin %80'ini oluşturuyor.
- Çelik, çimento ve kimya gibi enerji yoğun sektörlerde dönüşüm için destek sağlanacak.
- Önce enerji verimliliği ilkesi
- Döngüsel ekonominin 2030'a kadar 700 bin yeni istihdam yaratması bekleniyor.

Sürdürülebilir Ürün Politika Çerçevesi

- Yüksek etkili ürünlere öncelik verilecek:
 - Şarj aleti, elektronikler, piller, tekstil sektörü
- Tüketicilerin daha aktif bir rol oynaması sağlanacak ve dayanıklı, yeniden kullanılabilen, onarılabilen ürünleri seçmelerine imkan tanıyacak bilgilere ulaşabilecek.
 - Tüketiciler için “tamir etme hakkı”
- Yeşil kamu alımı
 - Kamu otoritesinin de model olmak için çevre dostu ürün, hizmet ve çalışmayı seçmesi gerekiyor.

Sınai ve Stratejik Özerkliğin Güçlendirilmesi

- Kritik materyaller, teknolojiler, gıda, altyapı, güvenlik gibi alanlarda başka ülkelere bağımlılığı azaltmak
- Dışardan gelen yatırımların stratejik uygunluğu
- Dijital varlıkların korunması için kuantum iletişim altyapısı geliştirilmesi
- Robotik, mikroelektronik, bilgisayar ve veri bulut altyapısı, blockchain, kuantum, fotonik, sınai biyoteknoloji, biotıp, nanoteknoloji, ilaç, ileri materyaller, savunma, uzay teknolojileri gibi alanlarda gelişmelere destek sağlanacak.

Çiftlikten Çatala Stratejisi

- Gıda sistemleri Sera Gazı salınımlarının 1/3'ünü üretiyor
 - Amaç gıda sisteminin Sera gazı salınımları üzerindeki etkisini nötr hale getirmek
 - Organik tarım ve Biyoçeşitlilik kaybını tersine döndürmek
- Gıda güvenliği, beslenme ve halk sağlığını güvence altına almak
 - Kimyasal pestisitler, gübre, antibiyotik kullanımını önemli ölçüde azaltmak
 - Tüketiciler için gıda takibini mümkün kılmak

Sürdürülebilir ve Akıllı Ulaşım

- Kara, hava ve deniz yolları taşımacılığında emisyonların azaltılması
- Yeşil araçların ve alternatif yakıtların kullanımının artırılması
- Kara ve deniz taşımacılığının ETS kapsamına alınması
- Yüksek oranda kirliliğe sebep olan gemilerin AB limanlarına girişinin düzenlenmesi

Karbon Sınır Vergisi

- AB'nin 2021'de karbon sınır vergisi uygulama planı
 - Karbon vergisi bugüne kadar çok kez önerilse de çok az uygulanabilmiştir
 - AB içinde yüksek desteğe sahip
- 27 üyeli Birliğe ithal edilen ürünlerin karbon ayak izinin ölçülmesi
 - AB'dekine benzer karbon fiyatlandırma mekanizmaları uygulayan ülkeler muaf olabilir.
 - AB STA'larına eklenebilir.

Karbon Sınır Vergisinin Olası Etkileri

- AB'nin karbon sınır vergisi uygulaması AB pazarının boyutları ve önemi sebebiyle dünya ticaretini etkileyecek.
- Karbon ayak izinin azaltılması meselesi dünya ticaretinde öne çıkacak
- AB için de daha az adaptasyon kabiliyetine sahip olan rakipleri karşısında avantaj sağlayacak.

Karbon Sınır Vergisinin Olası Etkileri

- Karbon ayak izi yüksek olan sektörler açısından önemli bir handikap oluşturabilir.
- Örneğin Karbon dioksit salınımının metrik tonu başına 30 dolarlık bir ek vergi AB dışı üreticinin kar payını %20 düşürebilir.
- Düşük karbonlu üretim yapan üreticiler için rekabet avantajı yaratır.

Türkiye'nin Durumu

- Toplam SGS (2017) 526,3 milyon ton CO₂
- 1990'a göre %140,1 artış
- 2030'a kadar %21 azaltmayı hedefleniyor.
 - 2030'da 1,17 milyar ton CO₂ye çıkması beklenen emisyon miktarının, alınacak tedbirlerle 929 milyon ton CO₂de tutulması hedefleniyor.
- Kişi başına emisyon 4 tondan 6,6 tona çıktı.
 - %72,2 enerji kaynaklı emisyonlar
 - %12,6 endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı
 - %11,9 tarımsal faaliyetler
 - %3,3 atık

Karbon yoğun sektörlerde AB'ye İhracatımız

Yıl	AB'ye İhracat (milyon \$)	Dünyaya ihracat (milyon \$)	Pay (%)
2016	23.517	49.788	47,2
2017	23.062	52.346	44,1
2018	27.104	59.941	45,2
2019	26.979	55.256	48,8

Hangi sektörler: madencilik ve taşocağı işletmeciliği ile imalat sanayii altında 63 sektör ve alt sektör

Kaynak: T. C. Ticaret Bakanlığı

Karbon Sınır Vergisi'nin Gümrük Birliği açısından İncelenmesi

- 1/95 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi kararı çerçevesinde Gümrük Birliği yükümlölükleri
- Tarım ürünleri için ticaret rejimini düzenleyen 1/98 OKK
- Adil, şeffaf ve öngörülebilir olmalı
- Daha iyi durumdaki ihracatçıya muafiyet imkanı tanınmalı
- AYM ve diğer finans kaynaklarına erişim sağlanmalı
- Vergiden elde edilen gelirlerin yeşil yatırımlara ayrılması söz konusu olmalı.

Karbon Sınır Vergisi'nin Gümrük Birliği açısından İncelenmesi

- AB'nin ek vergi uygulaması karşısında Türkiye'nin de dengeleyici önlem alması söz konusu olabilir.
 - Taraflardan birinin aldığı bir korunma veya himaye önlemi bu Karardan doğan hak ve yükümlülükler arasında dengesizliğe yol açtığı takdirde, diğer Taraf önlem alan Tarafa karşı dengeleyici önlemler alabilir

Türk İş Dünyası ne Yapmalı?

- AB'nin karbon ile ilgili düzenlemesine hazırlık yapılmalı
 - Özellikle AB pazarına ihracat yapan ya da böyle bir firmaya girdi sağlayan tedarikçiler
- Şirketin karbon ayak izinin ölçülmesi ve düzenli olarak raporlanması için sistem oluşturulmalı
- Şirket için karbon muhasebe sistemi oluşturulmalı ve karbon vergisinin oluşturacağı ek maliyetleri ortaya koyulmalı
- Şirket stratejisi oluşturulmalı

Dikkatiniz için teşekkürler.